

FRÅGOR FÖR DAGEN

Röda Korsets 100-årsjubileum 1965

Arbete för gamla, sjuka och handikappade i Sverige

Det är ingen nyhet att Röda korset stått för ett mycket stort pionjärarbete inom det sociala och socialmedicinska verksamhetsfältet i vårt land. Ofta har det varit så att Röda korset lokalt eller generellt kunnat realisera och driva mycket värdefulla och banbrytande idéer. Sedan behoven på detta sätt blivit klarlagda och illustrerade har det allmänna många gånger övertagit och fortsatt att driva verksamheten. Härigenom har Röda korset å ena sidan nått önskade resultat men också undan för undan tvingats att söka nya arbetsuppgifter. Man har också funnit dem hittills utan större svårigheter.

Som devis för sitt jubileumsår har Röda korset satt "Bryt isoleeringen" och har därmed velat anvisa sina många medlemmar, kretsar och kårer, att organisera och lokalt engagera sig för uppgiften att underlätta livet och förminska isoleeringen för många gamla, sjuka och arbetsoförmögna i Sverige.

Alderdom och handikapp medför ofta en påtvungen isolering och

brist på kontakt med andra människor, som är svårare att uthärda än mycket annat. Att vara ensam i sin lägenhet mitt i storstaden eller i stugan på landet innebär till slut att alla förhoppningar grusas och de sista resterna av initiativ och arbetskraft förloras. De ensamma blir allt flera i ett samhälle där familjebanden och samhörigheten mellan generationerna löses upp och folkvandringen till städer och tätorter tar ökad fart. Nu gör Röda korsets centrala ledning sina 2.500 lokala organisationer uppmärksamma på det behov som föreligger. Samtidigt vill man uppmärksamma myndigheter, organisationer och enskilda om vad som finns att göra för att få till stånd ökad kontakt och nytt livsmod åt människor som lever i ensamhet.

Röda korset satsar varje år mer än hälften av sina totala nationella och internationella ekonomiska resurser på socialt arbete i vårt land. Denna verksamhet bygger på en lång tradition. Det konstruktiva program som Röda korset nu vill intensifiera gäller sysselsättnings- och arbetsterapi för i hemmen isolerade långtidssjuka. Uppsala har varit centrum för försöksverksamhet inom detta område och resultatet har utfallit över förväntan. För att göra verksamheten möjlig har Röda korset fått till stånd utbildning av arbetsterapeuter och sysselsättningsamariter i hemorterna. Med landstinget och Uppsala stad har en samverkan nåtts så att distriktsgymnaster anställts inom området varigenom även landsbygdens folk kunnat få sjukgymnastisk behandling. Ekonomiskt har arbetet stötts av såväl landstinget som Röda korset. Erfarenheten har visat att den erbjudna hjälpen gärna tas emot av patienterna sedan isen väl brutits och att de sällan eller aldrig slutar när de väl börjat den positiva kontakten med samariter, terapeuter och Rödakors-vänner.

Det är betydelsefulla och riktiga initiativ som Röda korset tagit i Uppsala län. Utan tvivel anvisar detta hur eftervården och tillsynen av gamla och långvarigt sjuka skall kunna ske. En fördel är att denna verksamhet är billig och avlastar anstaltsvården, likaså att åtgärder kan bidra till att minska behovet av vårdplatser vid sjukhusen. En stötesten är den rådande personalbristen. Det är emellertid troligt att de frivilliga krafter som står till buds på deltid lättare kan vinnas för Röda korsets och dess organisationers stimulerande verksamhet än genom anställning direkt under en offentlig huvudman.

Rationaliseringsutredning

Stockholms läns landsting har anslagit 20 miljoner kronor för att få fram rationella arbetsmetoder på sjukhus. Dessa skall i första hand användas vid Danderyds sjukhus. Det nya Löwenströmska lasarettet som Stockholms läns landsting nu bygger, omfattande 400 platser, får för 6 milj. kronor ett helautomatiskt transportsystem för både meddelanden och material. En sorts rörpost av band och hissar som också kan ta större varor. Ett specialkonstruerat system för transport av all spillmaterial till en förbränningsugn konstrueras också. Dessa investeringar betyder att 50 tjänster kan inbesparas.

Genom utredningen vid Danderyds sjukhus skall man se i vad mån datateknik kan användas för att dirigera transporter och kommunikationer, för att automatisera laboratoriernas analysarbete och att frigöra den administrativa apparaten från manuellt arbete.

Barnmat och näringsforskning

Sverige har länge haft den lägsta spädbarnsdödligheten i världen. Den står nu vid 1,56 % och utgör underlaget för svenskarnas höga medellivslängd. Det är många fak-

torer som bildar orsak till den låga spädbarnsdödligheten. Bland dessa kan nämnas den organiserade mödra- och barnvården, den goda förlossningsvården och läkarövervakningen av de nyfödda. En kontinuerlig hälsokontroll bland barnen, den höga levnadsstandarden och den insats som görs inom teknik och industri, vetenskap och forskning utgör viktiga exempel.

Bristen på speciella lärostolar för näringsforskningen vid universitet och högskolor kompenseras av impulser utifrån, framförallt från USA men också av den forskning som sker inom livsmedelsindustrierna och i samarbete mellan dessa och enskilda forskare.

Tack vare ett sådant samarbete har vi här i Sverige redan nu en rad varianter av utmärkta medel som ersättning för modersmjölken. *Semper AB* som anslår hela vinsten av företagets försäljning av barnmat till forskningsändamål, har inte minst bidragit till en positiv utveckling. Nyligen anordnade *Semper* ett s. k. nutritionssymposium i Stockholm under medverkan av en stor församling framstående specialister och sakkunniga inom området. Docent Herbert Enell, Hålsingborg, framhöll att det nu för tiden både ekonomiskt och tidsmässigt är fördelaktigare att använda industribarnmaten än att därhemma anrätta komjölsnäring till barnen. Tack vare masstillverkningen kan priserna hållas relativt låga. Ifråga om hygieniska och bakteriologiska garantier är industribarnmaten överlägsen den hemmagjorda och när det gäller innehållet förbättras denna näring ständigt.

Fortfarande är man överens om att bröstmjölken är den bästa födan för spädbarnen. Anledningarna till den sjunkande amningsfrekvensen i Europa och Amerika är flera. En nytillkommen orsak är att de antikonceptionella tabletterna ingriper i den hormonproduktion som

bestämmer produktionen av bröstmjolk. Den bekväma artificiella födan till barnen medför en viss fara för övergödning. Denna risk är större än den för undernäring. Här kan inte längre spåras några differenser mellan socialgrupperna utan riskförhållandena skär igenom hela samhället.

Detsamma gäller eventuellt slarv att ge barnen det nödvändiga AD-vitaminet som förhindrar uppkomsten av engelska sjukan.

Även i fortsättningen bör det vara så att barnavårdscentralerna och de sakkunniga läkarna skall ge mödrarna de råd som krävs ifråga om barnmaten. Informationen om detta får inte tas om hand av affärsfolket; inte heller expediten i snabbköpet får avgöra vilken barnmat som är lämpligast i skilda fall.

Semperindustrin utdelar för detta året 200 000 kronor i stipendier och understöd åt forskare inom näringsområdet. Anslag från fonden kan sökas före den 2 mars 1965. Bidragen gäller väl planerad forskning, teoretisk såväl som praktisk inom pediatrika näringsområden. Medlen kan användas till utrustning, löner, resor etc. Såväl forskare vid undervisningssjukhus som läkare vid barnsjukhus, praktiserande läkare och de som medverkar vid barnavårdscentraler, skol-läkare liksom också dietister och sjuksköterskor kan komma ifråga för utdelning.

Bruk och missbruk

I samband med en redogörelse för internationella byråns mot alkoholism kongress 1963 har docent Sven Røigind gett några synpunkter på alkoholkonsumtion och alkoholism i den danska Socialt tidskrift. Bland de länder som under senare år har utpekats för en särskilt stor alkoholkonsumtion nämnes Italien, Schweiz och Väst-Tyskland, men också Danmark har kommit med. Den danska konsumtionen har sti-

git från 3.22 till 4.49 liter ren alkohol per invånare under de sista tio åren. Danmark har alltså konsumtionsrekordet för de nordiska länderna. En ökning av förbrukningen kan dock konstateras överallt.

I Sverige var alkoholförbrukningen, beräknad i liter ren alkohol per innebyggare, år 1963 3.83 liter, i Norge 2.73 och i Finland 2.20 liter. Medan den danska alkoholförbrukningen huvudsakligen består av öl, är konsumtionen av brännvin och andra destillerade drycker den viktigaste beståndsdelen i flera av de andra länderna. I Sverige utgör starkspriten 60 % av totalförbrukningen, i Norge knappt hälften men i Finland i runt tal två tredjedelar.

Även i Mellaneuropa och Väst-europa har alkoholkonsumtionen genomgående varit i stigande under efterkrigsåren. Detsamma gäller för alla länder, där inte religiösa hänsyn verkar begränsande på åtgång. Från Väst-Tyskland hämtas ganska chockerande uppgifter. Särskilt stor har stigningen varit av mousserande vin, den tyska sekten. 1962 såldes omkring 90 miljoner flaskor sekt mot 20 miljoner vid periodens början, d. v. s. år 1954. Uppskattningsvis beräknas den Västtyska alkoholkonsumtionen belöpa sig till 8 à 9 liter ren alkohol per invånare och år.

Men alkoholförtäringens storlek i förhållande till folkmängden säger ingenting i sig själv om förekomsten av missbruk och alkoholism. Det finns ingen proportionalitet mellan bruk och missbruk så som detta kan registreras i fylleriförseelser eller inskrivningsfrekvens vid alkoholisthem etc. Om de finska och danska dryckessederna jämföres visar det sig, som förut har meddelats att Finland har en låg genomsnittsförbrukning men ett stort antal fylleriförseelser medan man i Danmark har en hög konsumtion i genomsnitt men ett ganska beskedligt antal anhöllan-

den. Finnarna dricker mycket litet till vardagsbruk men slår sig lösa när det finns anledning till fest medan danskarna fördelar sin konsumtion mera jämnt över alla årets dagar.

Alkohollagstiftningen spelar också sin roll. Den finska är långt mer restriktiv än den danska med avsevärda besvärigheter för kunden att erhålla en kvantitet. Detta gör att inköpen blir sporadiska, liksom förtäringen. I Danmark där- emot kan man praktiskt taget när som helst och överallt erhålla den alkohol man önskar i den allmänna handeln.

Det visar sig i internationella sammanhang att stora svårigheter finns att nå fram till någorlunda enhetliga begreppsbestämmelser rörande bruk och missbruk, frågor som har med statistik att göra och som kan gälla även rent medicinska definitioner. I Danmark uppskattades 1960 antalet alkoholister till 32 000. Man följde då den amerikanske alkoholexperten *Jellinecks* formel för beräkning av alkoholistalet. Den danska nykterhetsrörelsen menar emellertid att antalet sannolikt belöper sig till omkring 50 000.

Rehabiliteringsfrågan alltid aktuell

Centrala rehabiliteringsberedningen (CRB) har nyligen haft sina betänkanden "Samordnad rehabilitering", del 1 och 2 ute på remiss.

Läkarförbundet har i anledning av remissen uttalat att förbundet ansluter sig till huvuddragen i de av CRB förordade principerna för utbyggnad och samordning av rehabiliteringen. Förbundet anser liksom CRB det vara mycket viktigt att den medicinska sakkunskapen får en ledande och ansvarsbärande roll under hela rehabiliteringsprocessen. För att ytterligare kunna precisera läkarnas funktion och den därför behövliga utbildningen är

det viktigt att den konkreta planen för organisationen i dess olika delar blir utarbetad snarast möjligt. Förbundet avvaktar därför med stort intresse det aviserade betänkande som skall ange ett bestämt förslag om organisationens utformning. Det framhålls slutligen att de ekonomiska hindren för den enskildes rehabilitering måste undanröjas. Det förutsättes att 1961 års sjukförsäkringsutredning prövar dessa frågor i samråd med CRB.

Företagshälsovård vid mindre arbetsplatser och industrier

En organiserad yrkesmedicinsk verksamhet förekommer huvudsakligen endast vid stora företag men mycket sällan vid sådana med mindre än 50 anställda. Svårigheterna beror bl. a. på att den personal som skall anställas för hälsovården får alltför kort arbetstid per dag eller vecka vid de enskilda företagen. Det har därför rekommenderats att ett flertal företag borde kunna slås tillsammans i grupper varvid en geografisk samorganisation olika företag emellan blir mest praktiskt. Som exempel på en sådan organisation nämner professor Sven Forssman hälsovårdscentralen i Karlstad som fungerat sedan 10 år tillbaka för 5 företag med sammanlagt 3.000 anställda. En gemensam organisation har också prövats i Halmstad, i Eskilstuna, Ljungby och Anders- torp. För de mycket små företagen tänker sig professor Forssman att man försöksvis borde bygga upp en verksamhet inom den allmänna hälsovården. En viss ökad aktivitet från den kommunala tillsynen skulle kunna tänkas inom arbets- hygienens och företagshälsovårdens område när det gäller småföretagen.

Kurs i medicinsk rehabilitering

Den socialmedicinska institutio- nen och rehabiliteringskliniken i Lund anordnar en vidareutbild-

ningskurs i medicinsk rehabilite- ring under tiden 5—10 april 1965. Kursen är avsedd för läkare, kura- torer, sjukgymnaster och arbetste- rapeuter. Professor Gunnar Lind- gren, socialmedicinska institutionen i Lund, är kursledare, överläkare Åke Stenram och doktor Merte Brattström sekreterare. Sekreterar- na kan tillhandahålla plan för före- läsningarna. Adress: Rehabilite- ringskliniken, lasarettet, Lund. An- sökan om deltagande, som skall va- ra åtföljd av kortfattad merit- och tjänsteförteckning, skall ställas till medicinska fakulteten, Lunds uni- versitet och före den 1 mars 1965 ingivas till kursledaren, professor Gunnar Lindgren, socialmedicinska institutionen, lasarettet, Lund.

FN:s 3:e kongress rörande förebyggande av brott och behandling av brottslingar

Kongressen kommer att hållas i Stockholm under tiden 9—18 au- gusti 1965 med Sverige som värd- land. Kongresslokal blir Folkets Hus.

I likhet med tidigare kommer kongressdeltagande att utom för officiella delegater möjliggöras för privata deltagare, som genom sitt yrke har anknytning till kriminal- vård, såsom exempelvis universi- tetslärare med sakkunskap på om- råden som faller inom kongresspro- grammet, befattningshavare vid so- ciala institutioner, fängvårdsanstal- ter, ungdomsvårdsskolor, domstolar, polismyndigheter och åklagarväsen- det.

FN svarar inte för några kostna- der som är förbundna med delta- gande i kongressen. Det totala an- talet deltagare är maximerat till 1.200. Ca 200 platser torde kunna ställas till förfogande för svenskar.

Kongressprogrammet är koncen- trerat kring temat *förebyggande av brott* och omfattar följande ämnen: 1. Sociala förändringar och krimi- nalitet.

2. Brottpreventionen och de sociala krafterna (särskilt allmänhetens inställning, familjens roll samt utbildnings- och utkomstmöjligheternas betydelse).
3. Förebyggande samhällsåtgärder (framför allt planläggning och genomförande av åtgärder på det medicinska, sociala och polisiära området).
4. Åtgärder mot återfall i brott (speciellt med avseende på ogynnsamma förhållanden i samband med häktning och brister i rättegångsförfarandet).

5. Frivård för vuxna.
6. Förebyggande åtgärder och behandlingsmetoder, speciellt avsedda för ungdomar.

Samtliga ämnen kommer att beröra såväl ungdomsbrottslighet som brottslighet bland vuxna, även om de tre förstnämnda främst tar sikte på åtgärder som avser att förebygga kriminalitet bland unga. Utöver diskussioner i anslutning till kongressämnena kommer även föreläsningar att hållas rörande nya, betydelsefullare forskningsresultat

och undersökningsmetoder inom olika områden av intresse för kongressen.

Kongressarbetet kommer att bedrivas samtidigt i två sektioner i form av paneldiskussioner, åtföljda av allmänna debatter.

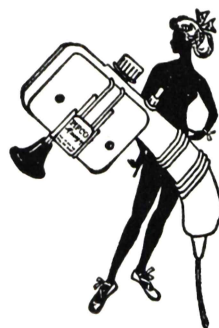
Ansökan kan sändas senast den 1 mars till Organisationskommittén för FN-kongressen, Kriminalvårdsstyrelsen, Box 12 150, Stockholm 12. Anmälan är kostnadsfri.

För hotellreservation kan hänvändelse göras till Reso, Fack Stockholm 1.

PIFCO MASSAGEAPPARAT

ovärderlig för stimulerande
massage, lindrar värk och
är allmänt stärkande

5 års garanti **94:—**

PIFCO AKTIEBOLAG

Nybrogatan 16^{II} - Stockholm - Telefon växel 67 91 40